

**MISJA BUŁGARSKA
ZMARTWYCHWSTAŃCÓW:**

**150 LAT W SŁUŻBIE
KOŚCIOŁOWI I SPOŁECZEŃSTWU**

redaktor serii
ks. Wojciech Misztal

na okładce:
ikona *Zstąpienie do Otchłani*
z domu misyjnego zmarłychwstańców w Burgas
(fot. Aleksander Czyba)

z prac
Katedry Duchowości Mediów i Relacji Społecznych
Wydziału Nauk Społecznych
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

MISJA BUŁGARSKA ZMARTWYCHWSTAŃCÓW:

150 LAT W SŁUŻBIE
KOŚCIOŁOWI I SPOŁECZEŃSTWU

REDAKCJA

ks. Wojciech Misztal
ks. Wojciech Mleczko CR

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II
Wydawnictwo Naukowe

Kraków 2013

Recenzja wydawnicza
ks. dr hab. Dariusz Tabor CR, UPJPII

Redakcja językowa
Katarzyna Romanek

Redakcja techniczna
Lucyna Sterczewska

Projekt okładki serii
Justyna Kastelik

Publikacja finansowana ze środków na działalność statutową
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie
przyznanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na rok 2012.

Copyright © 2013 by ks. Wojciech Misztal, ks. Wojciech Mleczko CR

ISBN 978-83-7438-326-4

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Wydawnictwo Naukowe
30-348 Kraków, ul. Bobrzyńskiego 10
tel./faks 12 422 60 40
e-mail: wydawnictwo@upjp2.edu.pl

Spis treści

O. BERNARD HYLLA CR Wprowadzenie	7
KS. LUCJAN BARTKOWIAK CR Ikona Zstąpienia Chrystusa do Otchłani	11
KS. RADOSŁAW KIMSZA Chrześcijański monastycyzm - jedyna droga przeobstwienia człowieka?	23
KS. STEFAN KOPEREK CR Misja bułgarska. Historia - wspomnienia - nadzieja na przyszłość	39
KS. WOJCIECH MISZTAŁ Staranie o pomyślną przyszłość: rola duchowości w świetle wybranych kazań o. Łukasza Wronowskiego CR	67
KS. WOJCIECH MLECZKO CR Wkład zmartwychwstańców w formację duchowieństwa unickiego	97
BP KRZYSZTOF NITKIEWICZ Bułgarski Kościół <i>sui iuris</i>	119
BP CHRISTO PROYKOV Korzenie katolickiej społeczności w Bułgarii sięgające Cyryla i Metodego	131

KS. JAN SOLAK CR	
Kościół milczący. Sytuacja Kościoła katolickiego w Bułgarii po II wojnie światowej	147
PIOTR ZDYBAŁ	
Wątki wschodnie w architekturze i dekoracji wnętrza kościołów Zmartwychwstańców we Lwowie i Krakowie	163
Autorzy	185
Informacje dodatkowe	187

Wprowadzenie

Cieszę się, że Katedra Duchowości Mediów i Relacji Społecznych Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie wraz z Polską Prowincją Zmartwychwstańców przygotowały do publikacji wyniki badań nad misją zmartwychwstańców w Bułgarii, które następnie zostaną zaprezentowane na konferencji naukowej w ramach cyklu *Duchowość klasztorów polskich: przekaz i komunikacja*. Dobrze, że te badania podejmuje fachowcy z różnych dziedzin i z rozmaitych ośrodków akademickich. To rokuje nadzieję stopniowego ukazania rozległej panoramy dokonań tej misji dla Kościoła i społeczeństwa.

W tej panoramie jawią mi się trzy ważne momenty, które charakteryzują działalność misyjną Kościoła w ogóle, a w szczególności misję bułgarską zmartwychwstańców:

1) Na pierwszy plan wybija się jej **charakter ewangeliczny**. Nie tylko w tym sensie, że misjonarze usiłują przede wszystkim głosić Ewangelię i nauczać prawd wiary, ale także dlatego, że początek i wzrost tej misji na ziemi bułgarskiej przypomina ewangeliczne przypowieści o ziarnku gorczycy, które „najmniejsze ze wszystkich nasion, lecz gdy wyrośnie staje się drzewem” (Mt 13, 32). Nawet sam papież – gdy mu generał Kajsiewicz na prywatnej audiencji 24 kwietnia 1863 roku przedstawił 63-letniego o. Karola Kaczanowskiego i kilkunastoletniego br. Marcina Janusa – orzekł: „Wysyłasz starca i dziecko. Marnie widzę początki waszej misji w Bułgarii”. A jednak dzięki łasce Bożej, która daje wzrost, i dzięki życzliwej opiece przełożonych, którzy tę sadzonkę „okopywali i obkładali nawozem” (por. Łk 8, 8), powoli rozrastała się ona i wydawała owoce dla Kościoła i społeczeństwa.

I ja dzisiaj – jako przełożony generalny zgromadzenia – chciałbym za o. Kajsiewiczem wyrazić „nieomyślne przekonanie”, że misja bułgarska „ma właśnie najtrwalszą, bo w samym tylko Bogu podstawę” (*Pamiętnik o początkach Zgromadzenia*, s. 487) i razem z o. Semenenką złożyć szczerze wyznanie: „misję bułgarską noszę prawdziwie w sercu i wszystko gotów jestem uczynić, co tylko będę mógł dla jej dobra zrobić. Nie tylko w ogólności i z grubego, ale w każdym szczególe i wszelkim możebnym sposobem chciałbym się przyczynić do jej pomyślności” (*Listy*, t. XV, s. 132).

2) Inną cechą charakterystyczną misji bułgarskiej jest jej **wymiar eklezjalny**. To znaczy nasi misjonarze mieli świadomość, że są posłani w imieniu Kościoła; że pracują dla dobra Kościoła, że wydadzą owoce tylko we wspólnocie Kościoła, że idą z błogosławieństwem Papieża. Ich posługa była (i jest nadal) wyciągnięciem pomocnej dłoni w stronę Kościoła lokalnego i powszechnego. Zawsze dbali o to, aby swoją posługę pełnić w zjednoczeniu z Następcą Piotra; starali się konsultować z nim swoje projekty i byli wrażliwi na jego głos. Z jaką satysfakcją o. Semenenko informuje o. Przewłockiego, że papież Pius IX „pochwalił zupełnie projekt dodania do naszej szkoły w Adrianopolu i założenia Seminarium bułgarskiego, gdzie by Bułgarom dawana była przez nas teologia i wychowywali się ich księża. Ojciec święty kazał Propagandzie polecić w swoim imieniu Radom Głównym *de la Propagation de la Foi* w Lyonie i Paryżu to dzieło i polecić im, żeby dali na to 29.000 franków. Ojciec święty był bardzo łaskaw w tej sprawie” (*Listy*, t. XII, s. 117). Dbając o „kościelność” swej posługi, nasi misjonarze pielęgnowali również łączność z tymi, których ustanowiono, by kierowali Kościołem lokalnym. Zmartwychwstańcy unikając zgubnego współzawodnictwa, zabiegali o ducha braterstwa między unitami i katolikami, szanowali przy tym inne wspólnoty chrześcijańskie i religie. W ten sposób budowali *communio Ecclesiae*, czyli łączyli w jedno dzieci Boże trwające w prawdzie i miłości, bo Kościół jest komunią wiary i życia.

3) Istotnym elementem naszej misji bułgarskiej jest też jej **nastawienie prospołeczne**, to znaczy zaangażowanie w rozwój społeczeństwa na różnych poziomach. To przecież dla społeczeństwa, w którym poziom edukacji był bardzo niski, nasi zakonnicy zakładali szkoły, pisali podręczniki, zakładali warsztaty, uczyli rzemiosła, tworzyli pieśni i najzwyczajniej pomagali wszystkim potrzebującym wszelkiego rodzaju wsparcia. Piękne świadectwo tej naszej pracy misyjnej zamieścił *Almanach Catholique de Constantinople 1902*: „Zmartwychwstańcy jako duszpausterze w parafiach spełniają z ogromnym pożytkiem posługę kapłańską: uczą wiary dorosłych i dzieci, odwiedzają chorych, udzielają sakramentów świętych, nauczają w szkołach parafialnych. Oprócz tego często, gdy nie ma lekarzy, podają chorym lekarstwa. Pomagają ludziom niewykształconym w ich sporach z władzami państwowymi. Uśmierzają w polubowny sposób spory między samymi obywatelami. Wspierają biednych bez różnicy na ich wyznanie religijne. Liczni proszą ich o rady w trudnych sprawach i przeważnie się do nich stosują. To wszystko bardzo pomaga przy krzewieniu prawdziwej wiary”.

Dziś zmieniły się czasy: są inni ludzie, inna kultura, inna cywilizacja, inne warunki życia, ale misjonarze niosą tę samą Ewangelię dalej z tą samą pasją, z tym samym zapałem, z tą samą gorliwością, z tą samą wiarą, nadzieją i miłością. Dziękuję Bogu za nich, dziękuję im za wyjście z ziemi rodzinnej! Wyrażam też jeszcze raz moją serdeczną wdzięczność za profesjonalne podejście do zagadnienia, jakie ukryte jest w temacie: *Misja bułgarska zmartwychwstańców: 150 lat w służbie Kościołowi i społeczeństwu*.

o. Bernard Hylla CR

Przełożony Generalny
Stryszawa, 22 listopada 2012,
Świętych Siedmiu Apostołów Bułgarii

